

D'un temps en què no hi havia targetes de crèdit*

per Joan Abad i Albert Aulines

---

* Article publicat el 23 de gener de 2006 al Diari de Girona (pàgina 25).

Els individus que en conjunt formen les societats humanes actuals són, a la major part del planeta, sedentaris. Habitem una zona determinada en la qual duem a terme les nostres activitats econòmiques, socials, culturals, artístiques o religioses. Sedentari significa que habitem un lloc fix i, entre altres coses, suposa una organització complexa, diversificada i especialitzada de les seves activitats econòmiques, base de la subsistència humana des de sempre. Un exemple: avui bona part de la societat catalana no intervé directament en el procés de producció dels aliments que consumeix sinó que els compra com a productes acabats en un supermercat o a una botiga familiar a canvi d'una quantitat determinada de diners en metàl·lic o bé amb tarja de crèdit.

A través de l'arqueologia, però, sabem que les societats humanes no sempre han estat sedentàries ni s'han organitzat econòmicament d'aquesta manera. Ens preguntem, doncs, com era l'economia de les comunitats humanes que van existir abans de la sedentarització, durant el període paleolític? Com era una societat sense tarja de crèdit?

L'economia pròpia dels homínids que van viure al paleolític era de subsistència: els recursos necessaris per la supervivència s'obtenen de la naturalesa directament, sense produir-los. Aquesta manera de fer va condicionar que visquessin d'una manera i no d'una altra: era insostenible

econòmicament (a nivell alimentari) la convivència d'un determinat nombre d'individus dins d'una mateixa comunitat (estudis etnoarqueològics afirmen que aquests grups estarien formats per un nombre màxim de 30 persones) i també era insostenible viure de manera permanent en un mateix territori perquè els recursos d'aquesta àrea o bé s'esgotaven amb el pas del temps o bé només eren disponibles durant una determinada època de l'any.

Sovint s'ha etiquetat els individus que van viure durant paleolític com a 'criatures ecològiques' pel fet que el mode de vida que practicaven estava totalment condicionat per la naturalesa. Ara bé, tot i que és cert que no és fins a partir del neolític que les comunitats transformaran a gran escala el medi en benefici propi i que des d'aleshores es disposarà d'una certa autonomia o independència respecte al medi, cal matisar que parlem d'una etapa molt llarga (representa el 99 % de la història de la Humanitat) durant la qual, encara que sempre dins d'una economia de subsistència bàsica, progressivament els humans aniran adquirint una sèrie de trets com ara el control del foc, el llenguatge o l'art, a través dels quals caldrà valorar els homes i les dones del paleolític també des d'un punt de vista social i no des d'un de purament ecològic.

Les dades obtingudes en nombrosos jaciments arqueològics d'arreu del món així indiquen que durant el paleolític els homínids estarien socialment organitzats en grups

(clans) formats per un nombre reduït de membres de totes les edats i sexes interconnectats i interdependents entre ells i amb unes especificitats tècniques, ètniques, culturals, lingüístiques i territorials ben concretes.

A les comarques gironines, per exemple, els recursos bàsics per la supervivència d'aquests clans estarien disponibles a l'interior d'una àrea de terreny de proporcions considerables restringida pels accidents geogràfics (els Pirineus al nord, el mar a l'est i les Guillerries a l'oest) i vertebrada pel riu Ter i els seus afluents. Aquesta macroàrea (bioregió) seria explotada econòmicament pels homínids d'acord amb la pràctica del nomadisme (implicava la participació de tot el clan). Els seus recursos naturals (vegetació, fauna, recursos hídrics) i els perills existents (plantes verinoses, carnívors, altres clans humans) també serien ben coneguts com a resultat de la transmissió oral (memòria històrica) de les diverses experiències (tècniques de caça d'animals i de recol·lecció de plantes) que, generació rere generació, s'haurien dut a terme a

l'interior d'un mateix clan: quantes vegades s'hauria hagut d'inventar i modificar un avenç tècnic perquè finalment es consolidés el seu ús? Quantes vegades s'haurien hagut de desplaçar d'ecosistema per adaptar-se a les condicions i recursos que els oferia el medi? Quants clans humans haurien habitat al mateix temps aquesta macroàrea i com hauria estat la seva relació: de tolerància i respecte (intercanvis) o, al contrari, d'enemistat? Moltes preguntes encara sense resposta. La prehistòria encara és un món apassionant: l'Última Frontera.

És cert que les societats humanes actuals són molt diferents a les paleolítiques perquè la seva organització econòmica diversificada i especialitzada proporciona al conjunt de la població els aliments necessaris sense desplaçar-se (sedentarisme). Diferents sí, però, en essència el mecanisme és el mateix perquè una persona que avui per dinar es menjarà un filet de vedella potser no l'haurà obtingut ell directament de la naturalesa sinó que el 'caçarà' amb la targeta de crèdit